

Raadsvoorstel

Vergaderdatum	16 november 2025
Portefeuillehouder	E.J. Taams
Behandelend ambtenaar	Dick van Huizen
Afdeling/team	College van B&W
Status	Openbaar
Onderwerp	Mogelijkheden en haalbaarheid participatietrajecten Oostzaan

Voorgesteld besluit

De raad besluit:

1. *Uitvoering te geven aan punt 5 uit het raadsbesluit van 15 oktober 2025 van de raad van Oostzaan;*
2. *De representatieve raadpleging van de inwoners van Oostzaan over de opties voor een bestuurlijke fusie met een grote buurgemeente vorm te geven middels een advies aan de raad door een Burger Advies Raad (BAR);*
3. *De BAR daarbij te vragen een gemotiveerd advies op basis van de gebruikte afwegingscriteria uit te brengen over de volgorde van voorkeur van de drie opties; te weten bestuurlijke fusie met Amsterdam, Zaanstad of Purmerend.*
4. *Bij het advies een samenvatting te voegen over het in de afgelopen periode doorlopen proces, de daarin genomen stappen en het gemotiveerde advies die als informatiebrief voor inwoners gebruikt kan worden;*
5. *Het college opdracht te geven tot:*
 - a. *Het organiseren van een breed en representatief samengestelde BAR (via het reactiveren van de eerder ingestelde BAR, het aanvullen van de eerdere BAR of het instellen van een nieuwe BAR);*
 - b. *Daartoe gezien de urgentie zoals verwoord door het college in de afgelopen periode onder andere in het raadsbericht van 7 november jl. over:*
 - i. *De op meerdere fronten kwetsbare organisatie;*
 - ii. *Het voorzieningen niveau voor inwoners en ondernemers dat onder druk staat;*
 - iii. *De zorgelijke financiële situatie;*
 - iv. *De toenemende complexiteit van de gemeentelijke taken;*
 - v. *Het kunnen uitvoeren van de wettelijke taken;*

vi. Het niet meer in alle samenwerkingsverbanden volwaardig mee kunnen doen en de belangen van Oostzaan goed te kunnen inbrengen, een strak plan van aanpak en tijdschema te hanteren - op te stellen in overleg met de werkgroep BTO - zodat de BAR uiterlijk medio januari 2025 actief is en het advies uiterlijk op 18 maart 2026 beschikbaar is;

c. Zorg te dragen voor een goede begeleiding en ambtelijke ondersteuning van de BAR;

d. De werkwijze van de BAR vormvrij te laten, zodat de BAR bij de uitvoering van de opdracht de ruimte heeft om;

i. De inwoners te betrekken;

ii. Gebruik te maken van een online platform waarop de BAR haar informatie kwijt kan en waarop de inwoners hun mening en voorkeur kunnen uitspreken;

e. Zorg te dragen voor het aanleveren aan de BAR van alle benodigde aanvullende actuele informatie in financiële en meer brede zin zoals ook alle informatie die de werkgroep WOL tot haar beschikking had; financiële scan Necker van Naem, de rapportage verkenners Schneiders en de laatste informatie, raadsbesluiten en collegestandpunten ten aanzien van OVER-gemeenten, Wormerland, Landsmeer, Amsterdam, Zaanstad en Purmerend;

f. Oog te hebben voor de tijdspaden van het traject bestuurlijke toekomst van Landsmeer en Wormerland zodat indien daar mogelijkheden voor zijn (als deuren open staan) tijdig aanhaken of inhaken mogelijk is;

g. De kosten voor het bovenstaande te verantwoorden en te voorzien van dekking in de voorjaarsnota 2026.

Kern van het voorstel

Het traject Bestuurlijke Toekomst Oostzaan (BTO) is in een beslissende fase beland. Er zijn nog drie overgebleven fusieopties, namelijk Amsterdam, Zaanstad en Purmerend. De raad heeft besloten een representatieve inwonerraadpleging te organiseren over de voorkeursvarianten, waarvan de uitkomsten als zwaarwegend worden meegenomen bij definitieve besluitvorming. Dit geldt ook voor het advies van het college.

Het besluit dat voorligt, is gericht op het inzetten van een enquête inclusief dorpsgesprekken. Gesprekken waarin een toelichting gegeven kan worden en vragen kunnen worden beantwoord.

Bijlagen

Bijlage 1 Mogelijkheden en haalbaarheid participatietrajecten Oostzaan

Argumenten

Een snelle beslissing is nodig gezien onze problemen

De afgelopen jaren is een intensief traject doorlopen om te onderzoeken wat de beste bestuurlijke toekomst is voor Oostzaan. Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar verschillende opties en inwoners en ondernemers zijn op meerdere momenten betrokken. De conclusie: zelfstandig voortbestaan is geen optie meer. Er zijn drie fusieopties overgebleven: Amsterdam, Zaanstad en Purmerend.

Wij bevinden ons in de laatste fase van dit proces waarin definitieve keuzes gemaakt moeten worden. Het college benadrukt dat het van groot belang is om zo snel mogelijk een besluit te nemen. Dit, omdat de organisatie op meerdere fronten kwetsbaar is en het voorzieningenniveau onder druk staat. Daarnaast is onze financiële situatie zeer zorgelijk en de complexiteit van gemeentelijke taken neemt bovendien toe. Tevens is het niet uitgesloten dat gemeenten nog meer verantwoordelijkheden van het Rijk zullen krijgen zonder voldoende geld daarbij en dat maakt onze financiële situatie nog zorgelijker.

Ook regionaal is de beperkte capaciteit een probleem. De gemeente kan niet in alle samenwerkingsverbanden binnen Zaanstreek-Waterland volwaardig meedoen of haar belangen goed inbrengen. Hierdoor komt de positie van de gemeente in de regio onder druk te staan (zie voor een meer uitgebreide beschrijving van onze knelpunten en kwetsbaarheden het raadsbericht van 7 november jl.).

De zorgen over onze toekomst nemen toe door een risicovol tijdpad

Wij hebben uw raad vaker laten weten dat het college zich grote zorgen maakt over het uitblijven van een definitieve keuze voor een fusiepartner. Elk uitstel van een beslissing over onze bestuurlijke toekomst betekent dat wij langer zelfstandig zullen moeten blijven functioneren. Gezien de zeer kwetsbare positie waarin wij zitten, is dat niet verantwoord.

Het nu door u gekozen tijdpad waarbij pas na de verkiezingen van 2026 een definitief besluit genomen wordt, maakt onze zorgen groter. Immers, het is niet ondenkbaar dat de nieuwe raad geen besluit neemt over onze bestuurlijke toekomst zolang de coalitieonderhandelingen nog niet zijn afgerond en er nog geen nieuw college is benoemd.

Hoewel de coalitieonderhandelingen in het verleden in Oostzaan relatief snel zijn verlopen, is het geen zekerheid dat dat in 2026 ook zo zal zijn. Daarnaast lopen wij het risico dat de nieuwe raad vlak voor de zomer besluit om het definitieve besluit over de zomer te tillen. In dat geval is sprake van ernstige vertraging die in gaat tegen de belangen van onze inwoners en ondernemers.

Raadpleging van inwoners draagt bij aan het draagvlak voor een beslissing over de toekomst van Oostzaan

Uw raad heeft besloten om de inwoners te raadplegen over de voorkeursvarianten. Het college is met uw raad van mening dat dit niet alleen nodig is, maar ook past bij het soort besluit dat genomen gaat worden. Inwoners moeten bij dit historische besluit in de positie zijn om mee te denken en te adviseren. Dat mag geen afweging van alleen het bestuur en de politiek zijn.

Een snellere en ook representatieve raadpleging van inwoners

Raadpleging vraagt altijd tijd en dat is nu juist een beperkende factor wat het college betreft. Echter, in het memo 'Mogelijkheden en haalbaarheid participatietrajecten Oostzaan' staat één vorm van raadpleging (met de BurgerAdviesRaad) die snel kan plaatsvinden, goedkoper is dan de overige vormen, representatief is en de beste kans biedt om eerder een definitieve keuze te maken dan nu in uw tijdpad is opgenomen.

Het college beveelt deze vorm dan ook heel nadrukkelijk aan en adviseert u om eerder een definitief besluit te nemen dan u nu heeft gepland. Dit, vanwege de eerdergenoemde risico's op uitstel tot ver in 2026.

Als u vasthoudt aan uw tijdpad en meerdere signalen die wijzen daarop en geen gebruik wilt maken van de BurgerAdviesRaad, dan is wat het college betreft de next best-optie het scenario met een enquête en dorpsgesprekken, omdat:

1.1 *Bredere betrokkenheid van inwoners is van belang*

Door een huis-aan-huisenquête te houden, krijgt iedere inwoner de kans om zijn of haar mening te geven. Dit vergroot de representativiteit van de uitkomsten.

1.2 *Toegankelijke participatie*

Niet iedereen is digitaal vaardig of actief op sociale media. Een huis-aan-huisenquête en dorpsgesprekken maken het voor alle inwoners mogelijk om op een laagdrempelige manier mee te doen.

1.3 *Diepgaander inzicht in meningen en zorgen*

Dorpsgesprekken bieden ruimte voor toelichting en het stellen van vragen. Zo krijgt het college niet alleen cijfers, maar ook context en argumenten achter de keuzes van inwoners.

1.4 *Versterking van vertrouwen en draagvlak*

Door alle inwoners actief te betrekken bij het keuzeprocess, voelen zij zich serieus genomen. Dat vergroot het vertrouwen in het gemeentebestuur en het draagvlak voor een eventuele fusie.

1.5 *Stimulering van gemeenschapsgevoel*

Dorpsgesprekken brengen inwoners bij elkaar en bevorderen onderlinge uitwisseling en begrip, wat belangrijk is in een periode van verandering zoals een mogelijke fusie.

2.1 *Duidelijk zijn over dat je echt wat doet met een advies, motiveert inwoners om mee te doen*

De raad geeft aan dat het advies zwaar meewegen bij de uiteindelijke definitieve keuze voor een gemeente om mee te fuseren. Dit is een goed signaal richting inwoners die meedoen aan de enquête en de dorpsgesprekken.

3.1 *Verantwoording achteraf als adviezen niet gevolgd worden, vergroot de motivatie nog sterker*

De motivatie om mee te doen wordt nog eens extra versterkt doordat de raad aangeeft dat bij afwijking van de adviezen, deze schriftelijk wordt toegelicht. Zo weten inwoners dat het de raad menens is als het gaat om het zwaar wegen van het advies.

Kanttekeningen

Nadelen uit memo	Gevolg/risico	Hoe verminderen/opheffen
Lage respons (20 à 40%)	Minder representatief, risico: vooral zeer betrokken groepen reageren	Intensieve communicatiecampagne (website, sociale media, lokale bladen). Inzet reminderkaart, QR-code=snelle online deelname. Mogelijkheid tot ingevuld inleveren op meer plekken. Overwegen incentives (kleine prijsverloting?)

Geen controle wie de enquête invult	Kans op meervoudige invulling	Unieke codes per huishouden. Barcodes op papieren formulieren. Duidelijke instructies over 1 reactie per huishouden
Beperkte mogelijkheid voor dialoog	Geen nuance of verdieping; risico op misinterpretatie	Uitgebreidere toelichting via feitenoverzicht en QR-code. Open vragen toevoegen voor nuance. Extra dorpsgesprekken promoten als plek voor verdieping
Sociaal wenselijke of onduidelijke antwoorden	Vertekende resultaten of slecht interpreteerbare data	Professionele toetsing van vragenlijst door enquêtebureau. Neutrale, feitelijke formuleringen
Representativiteit afhankelijk van respons	Kans op over- of ondervertegenwoordiging	Reacties monitoren per wijk/buurt. Gerichte extra communicatie naar ondervertegenwoordigde groepen. Statistische weging van resultaten. Aansluiten bij andere vormen van participatie voor kruisvalidatie
Niet haalbaar binnen termijn tot 18 maart	Onvoldoende tijd om vragenlijst te ontwikkelen, dorpsgesprekken te houden, drukwerk te regelen, resultaten te verwerken	Doorlooptijd verruimen (indien mogelijk). Proces faseren: eerst digitale versie, later papieren. Inschakelen extern bureau voor versnelling. Of: scenario 2.4 uitsluitend aanvullend inzetten naast een sneller hoofdscenario

Financiële toelichting

De kosten bestaan uit twee onderdelen: externe kosten voor de inhuur van een professionele organisatie en interne kosten voor de eigen organisatie. Immers, daar moet veel informatie en ondersteuning vandaan komen. De raadpleging van inwoners is een forse extra klus die niet in de begroting van OVER is meegenomen. Een klus boven op het bestaande werk. De organisatie staat zoals bekend al enorm druk en dat betekent dat er mogelijk inhuur zal moeten plaatsvinden om de benodigde inzet door de organisatie mogelijk te maken.

De ingeschatte totale kosten (extern en intern) van de enquête met voorafgaande dorpsgesprekken liggen tussen de € 30.000-€ 42.000 (interne en externe kosten). Gegeven het feit dat het proces dat wij doorlopen zijn eigen dynamiek kent die moeilijk te voorspellen is, is het niet uitgesloten dat de kosten nog meer bedragen dan het weergegeven maximum.

Zoals eerder is besloten over de dekking van kosten die gemaakt worden in het kader van ons traject 'Bestuurlijke Toekomst Oostzaan', doet het college daartoe voorstellen bij een eerstvolgend P&C-product. In dit geval is dat de jaarrekening 2025.

Vraag	Antwoord
1. Heeft dit voorstel financiële consequenties?	Ja
2. Zijn de financiële consequenties incidenteel?	Ja
3. Is er sprake van een investering?	Nee
4. Dekking binnen hetzelfde budget?	Nee
5a. Dekking exploitatie?	Nee
5b. Dekking reserve?	Ja
	Zo nodig de algemene reserve
5c. Dekking voorziening?	Nee
6. Volledige dekking binnen begroting?	Nee

Communicatie en vervolg

In het plan van aanpak met betrekking tot de enquête en de dorpsgesprekken zal een aparte communicatieaanpak worden opgenomen.

Zodra de raad een besluit genomen heeft, start het college in afstemming met uw raadswerkgroep BTO met de voorbereiding en uitvoering van de enquête en de dorpsgesprekken.

Het college van burgemeester en wethouders van Oostzaan, 13 november 2025

de gemeentesecretaris,

D.J. van Huizen

de burgemeester,

M.D. Polak

Raadsbesluit

Nr. 25/52

De raad van de gemeente Oostzaan;

Gelet op

Het besluit van burgemeester en wethouders van 20 november 2025

Het advies van de commissie van 4 december 2025

Besluit

De raad besluit:

- 1 *Uitvoering te geven aan punt 5 uit het raadsbesluit van 15 oktober 2025 van de raad van Oostzaan;*
- 2 *De representatieve raadpleging van de inwoners van Oostzaan over de opties voor een bestuurlijke fusie met een grote buurgemeente vorm te geven middels een advies aan de raad door een Burger Advies Raad (BAR);*
- 3 *De BAR daarbij te vragen een gemotiveerd advies op basis van de gebruikte afwegingscriteria uit te brengen over de volgorde van voorkeur van de drie opties; te weten bestuurlijke fusie met Amsterdam, Zaanstad of Purmerend.*
- 4 *Bij het advies een samenvatting te voegen over het in de afgelopen periode doorlopen proces, de daarin genomen stappen en het gemotiveerde advies die als informatiebrief voor inwoners gebruikt kan worden;*
- 5 *Het college opdracht te geven tot:*
 - a. *Het organiseren van een breed en representatief samengestelde BAR (via het reactiveren van de eerder ingestelde BAR, het aanvullen van de eerdere BAR of het instellen van een nieuwe BAR);*
 - b. *Daartoe gezien de urgentie zoals verwoord door het college in de afgelopen periode onder andere in het raadsbericht van 7 november jl. over:*
 - i. *De op meerdere fronten kwetsbare organisatie;*
 - ii. *Het voorzieningen niveau voor inwoners en ondernemers dat onder druk staat;*
 - iii. *De zorgelijke financiële situatie;*
 - iv. *De toenemende complexiteit van de gemeentelijke taken;*

v. Het kunnen uitvoeren van de wettelijke taken;
vi. Het niet meer in alle samenwerkingsverbanden volwaardig mee kunnen doen en de belangen van Oostzaan goed te kunnen inbrengen, een strak plan van aanpak en tijdschema te hanteren - op te stellen in overleg met de werkgroep BTO - zodat de BAR uiterlijk medio januari 2025 actief is en het advies uiterlijk op 18 maart 2026 beschikbaar is;

c. Zorg te dragen voor een goede begeleiding en ambtelijke ondersteuning van de BAR;

d. De werkwijze van de BAR vormvrij te laten, zodat de BAR bij de uitvoering van de opdracht de ruimte heeft om;

i. De inwoners te betrekken;

ii. Gebruik te maken van een online platform waarop de BAR haar informatie kwijt kan en waarop de inwoners hun mening en voorkeur kunnen uitspreken;

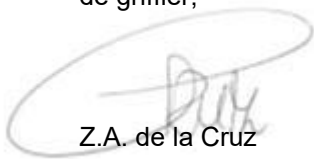
e. Zorg te dragen voor het aanleveren aan de BAR van alle benodigde aanvullende actuele informatie in financiële en meer brede zin zoals ook alle informatie die de werkgroep WOL tot haar beschikking had; financiële scan Necker van Naem, de rapportage verkenner Schneiders en de laatste informatie, raadsbesluiten en collegestandpunten ten aanzien van OVER-gemeenten, Wormerland, Landsmeer, Amsterdam, Zaanstad en Purmerend;

f. Oog te hebben voor de tijdspaden van het traject bestuurlijke toekomst van Landsmeer en Wormerland zodat indien daar mogelijkheden voor zijn (als deuren open staan) tijdig aanhaken of inhaken mogelijk is;

g. De kosten voor het bovenstaande te verantwoorden en te voorzien van dekking in de voorjaarsnota 2026.

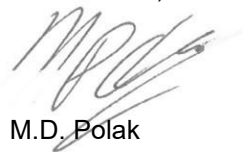
Aldus besloten in de openbare vergadering van de Raad van de gemeente Oostzaan, gehouden op 11 december 2025

de griffier,

Z.A. de la Cruz

de voorzitter,

M.D. Polak